

jedinstvene misli vodilje. Tekstove iz prvog dijela knjige implicitno povezuje ideja europskog identiteta, no takva poveznica nedostaje drugom dijelu. Knjiga daje tek sadržajni pregled teme političkih mitova te kao takva neće biti od koristi onima u potrazi za pomagalom u znanstvenim istraživanjima. Politički mitovi su možda vredniji kao heuristički koncept nego kao sadržajni narativ, no taj aspekt nije istražen tekstovima iz ove knjige. Također, dominacija francuskih autora, kao i potreba za dobrom prethodnom informiranošću o obrađenim temama, čini knjigu manje zanimljivom široj publici. Ipak, *Politički mitovi* dat će zainteresiranim čitateljima dobar pregled elemenata koji se pojavljuju u raspravama o političkim mitovima.

Jelena Špiljak
Odbor za europske integracije
Hrvatskoga sabora

Prikaz

Zoran Stoiljković
**Srbija u lavirintima tranzicije:
Ogledi iz političke sociologije
savremenog društva**

JP Službeni glasnik, Beograd, 2011, 493 str.

Knjiga *Srbija u lavirintima tranzicije; Ogledi iz političke sociologije savremenog društva* kritički prikazuje i analizira srpsko društvo u proteklih dvadeset godina, od kraja osamdesetih godina prošlog stoljeća i raspada bivše socijalističke države do

danas. U trinaest poglavlja autor analizira socijalne rascjepe, privatizaciju, korupciju, procese raslojavanja prema bogatstvu te nastanak novih političkih i drugih elita. Autor analizira ključne procese i njihove učinke na socijalni kapital i političko ponašanje građana.

U prvom poglavlju, *Konflikti i društvene promene*, analizira se razdoblje raspada bivše socijalističke države tijekom kojeg se istovremeno događaju kriza društva i kriza višenacionalne zajednice. U drugom poglavlju, *Srbija na razmeđu vekova*, autor opisuje ulogu pojedinih političkih aktera i civilnog društva devedesetih godina prošlog stoljeća te analizira razloge, rizike i troškove društvenih sukoba, kao i opcije daljnjeg društvenog razvoja Srbije. U trećem poglavlju, *Srbija na putu od izbornog autoritarizma ka konsolidovanoj demokratiji*, analizira se trenutna pozicija srpskog društva na temelju triju kriterija i triju indikatora. Kriteriji razvijenosti demokracije su: postojanje višestranačkog sustava u kojem se politička utakmica odvija prema unaprijed poznatim pravilima; osiguran sustav otvorene i odgovorne vlasti putem horizontalne i vertikalne kontrole te podjele vlasti i, treći, građanska participacija preko aktera civilnog društva. Indikatori trenutne razvijenosti srpskog društva su: prihvaćenost demokratskog poretka kroz postojanje socijalnog konsenzusa oko koncepta razvoja; legitimacijska formula poretka kroz populistički ili participativni obrazac i, treći, jesu li formalno izabrani predstavnici političke vlasti oni koji posjeduju i stvarnu političku moć.

U četvrtom poglavlju, *Civilno društvo i konsolidovanje demokratije u Srbiji*, opisuju se uloga i važnost udruga civilnog društva za transformaciju iz tranzicijskog

u konsolidirano društvo. Prikazani su razvoj i evolucija civilnog društva te stupanj aktivizma srpskih građana. Peto poglavlje, *Socijalni kapital građana Srbije*, opisuje pojam, strukturu i funkcije socijalnog kapitala u izgradnji modernog srpskog demokratskog društva. Kvaliteta ovog poglavlja je u iznošenju empirijskih podataka o razini povjerenja u političke institucije te u opisivanju političkog aktivizma građana. U šestom poglavlju, *Socijalni rascepi i polje politike*, autor opisuje osnovno metodološko uporište u analizi odnosa između socijalnog i političkog polja, strukturu socijalnih odnosa i njihov utjecaj na političke odnose. Na oblikovanje socijalne strukture utjecala je "blokirana tranzicija" prvog desetljeća demokratskih promjena u kojoj nije došlo do promjene političkog sustava i političke elite. Politička elita razvila je klijentelističku mrežu koja je nekim pojedincima omogućila ekstremno bogaćenje osiguravši politički nadzor nad novostvorenom ekonomskom elitom. Najveći su dobitnici političke tranzicije prema Stoiljkoviću: tajkuni iz Miloševićeva perioda, tajkuni iz tranzicijskog perioda (koji djeluju preko četiriju lobija: financijski, energetski, proizvodni i medijski), nova politička elita koja se formirala nakon pada Miloševićeva političkog režima, zaposleni u novom privatnom sektoru, menadžment u javnim tvrtkama, civilno društvo i međunarodne korporacije. Gubitnici tranzicije su: nisko obrazovani građani, dugoročno nezaposleni, umirovljenici i zaposleni u tradicionalnim industrijama.

Sedmo poglavlje, *Karakter i funkcija države*, opisuje ulogu, karakter i funkciju socijalne države, posebno u tranzicijskom razdoblju. Navode se tri moguća scenarija za budućnost: agonija, krah ili transforma-

cija socijalne države. U osmom poglavlju, *Analiza i istraživanje korupcije*, autor opisuje problem korupcije kao višerazinsku složenu pojavu koja je specifičan problem suvremenih društava. Korupcija je još izraženija u postkomunističkim državama, a kao ekstremne primjere autor ističe *kleptokraciju* (vladavinu lopova) i *kakiokraciju* (vladavinu ološa i najgorih). U posebnoj cjelini analizira odnos korupcije i aktera politike, prikazuje indeks korupcije te analizira antikorupcijsku strategiju Srbije. U devetom poglavlju, *Politika i novac*, opisuje izazove i šanse za srpsku antikorupcijsku strategiju koja bi obuhvaćala nadzor i transparentno raspolaganje javnim novcem. Analiziraju se izvori stranačkog financiranja te kontrola i javni nadzor nad njima. U desetom poglavlju, *Privatizacija kao (višedecenijska) igra interesa i moći*, autor se bavi akterima i tokom privatizacije od 1990. do 2000. godine te njezinim učincima na razvoj suvremenog srpskog društva.

U jedanaestom poglavlju, *Socijalni dijalog i participativna demokratija*, analizira se pojam, uloga i funkcija socijalnog dijaloga, različiti koncepti i modeli te praksa i njezini efekti. Autor analizira djelovanje socijalnih partnera (vlasti, poslodavaca i sindikalnih predstavnika) te zaključuje da se dijalog između njih vodi na neravnopravnoj osnovi koja producira socijalno nezadovoljstvo građana. Dvanaesto, ujedno i najopširnije poglavlje, *Sindikati u lavirintu promena*, na gotovo sedamdeset stranica opisuje ulogu i značaj sindikalnih organizacija u srpskom društvu nakon raspada bivše države. Poglavlje započinje općenitim opisom uloge, sadržaja i ciljeva djelovanja sindikata u razvijenim državama, te njihovom ulogom u srpskom dru-

štvu. Autor analizira modele i strategije političkog utjecaja sindikata te njihov utjecaj na donositelje političkih odluka. Trinaesto poglavlje, *Umesto zaključka: Srbija pred izazovom promena*, autorova je vizija razvoja Srbije. Srbiju vidi u Europi, sa željom da bude konsolidirana demokracija, s vidljivim ekonomskim i socijalnim promjenama, u kojoj će njeni građani biti prožeti socijalnom kohezijom i solidarnošću.

Vrijednost je ove knjige u autorovoj odlučnosti i visokoj stručnosti pri opisivanju modernog srpskog društva, njegovih problema i izazova. Također, ona nudi i neka moguća rješenja koja bi Srbiji omogućila izlazak iz tranzicijskog labirinta. Knjiga može pomoći hrvatskim autorima da na sličan način opišu hrvatske prilike.

*Davorka Budimir
Hrvatsko politološko društvo, Zagreb*

Prikaz

Jevgenij Primakov
Minsko polje politike

CEMA – Centar za međunarodne analize,
Zagreb, 2011, 380 str.

Jevgenij Primakov jedan je od najvažnijih svjedoka i kreatora događaja koji su umnogome oblikovali suvremene međunarodne odnose. Djelujući od 1960-ih godina kao novinar i znanstvenik, postavši koncem 1980-ih članom sovjetskog političkog vodstva te obavljajući dužnosti šefa ruske vanjskoobavještajne službe, ministra vanjskih

poslova i predsjednika Vlade Ruske Federacije 1990-ih, bio je jedan od središnjih protagonista sovjetske, ruske te najnovije svjetske povijesti i politike. U ovoj knjizi, koja je svojevrsna politička autobiografija u jedanaest poglavlja, Primakov kronološki dekonstruira najvažnije silnice, procese i aktere koji su oblikovali svjetsku politiku zadnjih pola stoljeća, uspješno povezujući sovjetsku, odnosno rusku unutrašnju i vanjskopolitičku dimenziju, ali i lucidno zapažajući trenutnu dinamiku i izazove međunarodnih odnosa. Primakov tako ističe važnost paradigmatičke promjene sovjetske unutarnje politike nakon 20. Kongresa KPSS-a (1956), analizira povijesne etape obilježene politikom detanta 1970-ih, "Drugim hladnim ratom" između 1979. i 1985. i dolaskom Gorbačova na vlast, ali se naročito fokusira na razdoblje nakon kraja Hladnog rata, koje je primarno obilježeno dijalektikom između "američkog unipolarnog momenta", riječima Charlesa Krauthammera, te multilateralizma i težnji za stvaranjem višepolarnog svjetskog poretka, što je Rusija aktivno zagovarala. Politička dinamika nakon pada Berlinskog zida obilježena je, također, i brojnim regionalnim konfliktima, sukobima na području bivše Jugoslavije, izazovima gospodarske transformacije, uspostavom vladavine prava, ali i razvojem normi međunarodnog prava te institucija globalne vladavine. Svi su ti procesi u snažnoj korelaciji s ruskom (vanjskom) politikom kroz koju nas Primakov vodi osobnim svjedočanstvom.

Prva dva poglavlja fokusiraju se na Primakovljevu novinarsku i znanstvenu karijeru, koje su usko isprepletene. Naime, Primakov, koji je po struci arabist, bio je dopisnik "Pravde" s Bliskog istoka, u kojem je svojstvu *de facto* provodio službenu